

**ÜMUMPEDAQOJİ PROBLEMLƏR
ОБЩЕПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ
GENERAL PEDAGOGICAL PROBLEMS**

UOT 37

Akif Nurağa oğlu Abbasov

pedaqogika elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim

<https://orcid.org/0000-0002-9210-714> <https://doi.org/10.5281/zenodo.6444842> A

İLK MÜƏLLİMİM

Акиф Нурага оглы Аббасов

доктор педагогических наук, профессор, Заслуженный учитель,

МОЙ ПЕРВЫЙ УЧИТЕЛЬ

Akif Nuragha Abbasov

doctor of pedagogical sciences, professor, Honored teacher

MY FIRST TEACHER

Xülasə. Məqalədə ötən əsrin 60-70-ci illərində Şirvan (keçmiş Əli Bayramlı) şəhər 1 nömrəli məktəbində sinif müəllimi işləmiş Nəсібə Qurbanovanın iş təcrübəsi öz əksini tapmışdır. Nəсібə Qurbanova dərslərin səmərəli qurulmasına, təlimin optimallaşmasına, əyaniliyə xüsusi fikir verirdi. O, şagirdlərin, valideynlərin və müəllim yoldaşlarının sevimlisi idi. Pedaqoji ustalığa, nəzəri və metodik hazırlığa malik olduğundan respublikanın əməkdar müəllimi fəxri adını almışdı.

Açar sözlər: *müəllim, ilk müəllim, sinif müəllimi, əməkdar müəllim, qabaqcıl müəllim, şagirdlərin sevimlisi*

Резюме. В статье отражен опыт работы Насибы Гурбановой, работавшей учителем в Ширванской (бывшей Али Байрамлинской) городской школе № 1 в 60-х и 70-х годах прошлого века. Насиба Гурбанова уделяла особое внимание эффективному построению уроков, оптимизации обучения и наглядности. Она была любимцей учеников, родителей и коллег-учителей. Благодаря своему педагогическому мастерству, теоретической и методической подготовке ей было присвоено почетное звание Заслуженного учителя республики.

Ключевые слова: *учитель, первый учитель, классный учитель, заслуженный учитель, передовой учитель, любимица учеников*

Summary. The article reflects the work experience of Nasiba Gurbanova, who worked as a class teacher in the Shirvan (former Ali Bayramli) city school No. 1 in the 50s and 70s of the last century. Nasiba Gurbanova paid special attention to the effective construction of lessons, optimization of training and visibility. He was a favorite of students, parents and fellow teachers. Thanks to his teaching skills, theoretical and methodological training, he received the honorary title of Honored Teacher of the Republic.

Key words: *teacher, first teacher, class teacher, honored teacher, advanced teacher, students' favorite*

1957-ci il, sentyabrın 1-i. 7 yaşına çatmışdım. O zaman Əli Bayramlı şəhər deyil, rayon mərkəzi idi. Səhv etmirəmsə, rayonun özündə yalnız bir məktəb vardı – 1 nömrəli məktəb. Özü də K.Y. Voroşilovun adını daşıyırdı. Bö-

yük qardaşlarım Hafiz həmin məktəbdə orta təhsilini başa vurub ali təhsil almağa, İnkilab işə Bakıya texnikumda oxumağa getmişdilər. 2 nömrəli məktəb hələ tikilməkdə idi.

Atam Nurağa müəllim Küdəcühür kənd məktəbinin direktoru olduğundan səhər tezdən iş başında idi. Evdar qadın olan anam İzzət əlimdən tutub məni məktəbə apardı. O zamanlar şagirdlər xüsusi məktəb forması geyinirdilər. Oğlanlar başlarına “O olmasın, bu olsun” kino-komediyasındakı Sərvərin furajkasına bənzər furajka qoyardılar. Tək-tək uşaqlarda mağazadan alınma çanta olardı. Onu da haradansa tapıb gətirirdilər. Adətən analar parçadan öz uşaqları üçün çanta tikər, ona cib də qoyardılar. Həmin cibdə mürəkkəbqabı gəzdirilərdi. İndiki kimi diyircəkli qələmlər də yox idi. Avtomat qələm az tapılırdı, o da müəllimlərdə olardı. Tələb belə idi ki, yazılar ucuna pero taxılmış qələmlə, mürəkkəbə batırılaraq yazılsın. Mürəkkəbqabı və belə qələmlərlə ehtiyatla davranmaq lazım gəlirdi. Bir də görürdün, mürəkkəbqabı aşıb ya çantanı, ya da partanı mürəkkəbə boyadı. Bir çox hallarda qələmin ucundan dəftərə mürəkkəb düşür, bütün zəhmətini puça çıxarırdı.

Məktəbin həyatında çoxlu uşaq və böyük yığışmışdı. Meydanın ortasında dayanmış dolubadənli, saçlarını geriyə daramış kişi əl-qolunu ölçür, nə işə deyirdi. Bir neçə nəfər onu əhatə

etmişdi. Həmin kişinin üzünü mənə tanış gəldi. Fikir verib gördüm ki, qonşumuzdur. Odur ki, anamdan soruşdum:

-O kişini tanıyıram. Bizim qonşuluqda olur. O burada nə edir?

Anam gülərək:

-Gəncəli müəllim bu məktəbin direktorudur. Yanındakılar da müəllimlərdir. Gələcəkdə sənə dərs deyəcəklər. İndi sən yalnız bir müəllimin olacaq.

Anam əlinin işarəsi ilə sağ tərəfdə qadınlara və uşaqların əhatəsində olan qadını göstərərək:

-Bax, sən müəllimin o qadındır. Nəsibə müəllim.

Anam bunu deyib əlimdən tutaraq çəkdi və xoşsimalı, səliqə ilə geyinmiş müəllimə yaxınlaşdı:

-Nəsibə xanım, yeni dərs iliniz mübarək! – dedi.

Nəsibə müəllim də öz növbəsində:

-Xoş gördük, – deyər cavab verdi. – Haqqında danışdığın bu qoçaqdır?! – dedi. Sonra başımı sığallayıb soruşdu. – Necəsən, oğlum? Mənim sinfimdə oxuyarsan?

ŞƏKİLDƏ: 1960-cı il. Əli Bayramlı (hazırda Şirvan) şəhər 1 nömrəli məktəbin III sinfi. Sinif müəllimi Nəsibə xanım Qurbanova (4-cü cərgədə sağdan 1-ci). 2-ci cərgədə sağdan 2-ci şəxs - III sinif şagirdi Akif Abbasov.

Anam evdə Nəsibə müəllim barədə mənə danışmışdı. Hamı onu tərifləyir, yaxşı, savadlı müəllim olduğunu deyirdi. Odur ki, Nəsibə müəllimin sualına cavab olaraq başımla razılığımı bildirdim. O, gülüb dedi:

-Oğul, suala başla cavab verməzlər. Xüsusən böyüklərlə danışanda...

Dərhal başa düşüb:

- Bəli, - dedim.

- Bax, belə.

Nəsibə müəllim ilk baxışdan qəlbimə yattı. Onu birinci dəfə görməyimə baxmayaraq, sanki çoxdan tanıyırdım və indi elə bil ki, doğma və əziz adamıma rast gəlmişdim.

Nəsibə müəllim bizi sıraya düzüb sinfə apardı. Uşaqların, demək olar ki, hamısı, o cümlədən mən də bir anlağa anamızdan ayrıldığımızı görə qəribsədik. Dönüb geriyyə baxdıq.

Mənim ilk dərslim, birmərtəbəli məktəb binasının bir küncündə yerləşən sinif otağında beləcə başlandı.

Nəsibə xanım Qurbanova o zamanlar təxminən 30 yaşlarında olardı. 1 nömrəli məktəbdə uzun müddət işləyib təqaüdə çıxdı, xeyli illərdir dünyasını dəyişib. Həyat yoldaşı Böyükağa Qurbanov orta məktəbdə, Əli Bayramlı (hazırda Şirvan şəhəri) Pedaqoji Məktəbində riyaziyyat müəllimi işləyirdi. Geniş dünyagörüşə, savada, yüksək intellektual səviyyəyə malik idi. Stalin rejiminin ağır-acısını çəkmiş, həbsdə və sürgündə olmuşdu.

Nəsibə xanımla Böyükağa müəllimin Həqiqət adlı qızları və daha iki qızı vardı.

1 nömrəli məktəbdə cəmi üç il oxudum. 1 nömrəli məktəbdə sıxlıq, 2 nömrəli məktəbdə isə şagirdlərin sayı az idi. Odur ki, bəzi sinifləri 2 nömrəli məktəbə keçirdilər. Ayrılmaq istəməsək də, bizi də həmin məktəbə dəyişdilər.

Xoşbəxtlikdən sinif müəllimimiz Ənvər Xanmədov yaxşı müəllim idi. Təcrübəli, qabaqcıl müəllim kimi uzun illər səmərəli fəaliyyət göstərdi.

O zamanlar uşaqdıq. Nəsibə müəllimin hansı nailiyyətlərinə görə fərqləndiyi barədə fikir yürütmək bizim imkanımız xaricində idi. O, əməkdar müəllim idi. Heç bunun nə demək olduğunu və nəyə görə ona bu adın verildiyini bilmir və bu barədə, ümumiyyətlə, fikirləşmədik. Onu bildirdik ki, bizim Nəsibə müəllim hamıdan ağıllı, hamıdan savadlı, hamıdan gözəl

idi. Yaxşı müəllim idi, bizim qayğımıza qalırdı, bilmədiklərimizi, yaxşı anlamadığımızı səbir və təmkinlə başa salırdı, yaxşı oxumayan uşaqlarla əlavə məşğul olurdu. O, bizə tapşırırdı ki, hər yerdə – evdə, küçədə, məktəbdə, kino və teatrda, parkda nümunəvi davranmaq, böyüklərə hörmətlə yanaşmaq, ata-anamızın sözünə qulaq asmaq, balacaları incitməyək, heyvanlara, quşlara, təbiətə qayğı ilə yanaşmaq.

Çox gözəl öyrətmə metodikası vardı. Oxu və yazının tədrisini çox bacarıqla qurardı. Xəttimizə fikir verir, başa sala-sala buraxdığımız səhvləri düzəldərdi.

İndiki kimi yadımdadır. Nəsibə müəllim əyani vasitələrin köməyiylə tədrisi maraqlı və anlaşıqlı qururdu. Valideyn yığıncaqlarında diqqəti ayrı-ayrı şagirdlərin kəm-kəsirlərini tənqid etməyə deyil, məktəblilərin təlimdəki və davranışdakı bəzi qüsurların düzəldilməsi ilə bağlı məsləhətləşmələrə yönəldirdi.

O zamanlar məktəbin dəhlizində, yaxud həyətidə pioner xətləri keçirilirdi. Bu da yadımdadır ki, Nəsibə Qurbanovanın sinfi – bizim sinif həmişə təriflənir, birinci yeri tuturdu. Həm “Şagirdlər üçün qaydalar”a əməl etdiyimizə, nümunəvi davrandığımızı, həm də təlim müvəffəqiyyətimizə görə.

İllər keçdi. Mən Əli Bayramlı (hazırda Şirvan) şəhər 2 nömrəli məktəbini bitirdim. 1 nömrəli məktəbə gedib əziz müəllimimə – Nəsibə Qurbanovaya bu barədə “hesabat” verdim. Qiymətlərimlə, hansı ali məktəbə gedəcəyimlə maraqlandı. Uğurlar dilədi. Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutuna (hazırda ADU) daxil oldum. Gəlib bunu ilk müəllimimə bildirdim. Hədsiz sevindi, xeyir-duasını verdi. 1973-cü ildə institutu bitirib təyinatımı Sabirabad rayonuna aldım. Vaxtilə Əli Bayramlının kəndləri olmuş, hazırda Sabirabada baxan və çox da aralıda yerləşməyən Şıxsalahlı və Qaragünə (*hazırda Qaragüney adlanır*) kənd məktəblərinə əmrim verildə Nəsibə müəllimlə görüşdüm. Sevindi:

-Çalış yaxşı müəllim ol, - dedi. Sevimli müəllimimin dediklərinə əməl etdim.

1975-ci ildə müsabiqə yolu ilə Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat Pedaqogika İnstitutuna kiçik elmi işçi vəzifəsinə qəbul olundum. Bu barədə Nəsibə müəllimə danışdım. Nəsibə müəllim son dərəcə məmnun oldu. Sevinci aşıb-daşırdı. Mənə:

-Oğul, gün o gün olsun ki, elmlər doktoru, professor olasan!

İllər keçdi. Elmlər doktoru da, professor da oldum. Fəqət ilk müəllimimi sevindirə bilmədim. Nəsibə Qurbanova artıq həyatdan köçmüşdü. Buna görə kədərlənsəm də, təsəllim bu oldu ki, onun arzularını həyata keçirə bilmişəm. İndi yəqin ki, onun ruhu sevinir.

Problemin aktuallığı. Qabaqcıl müəllim təcrübəsi təqdim olunur.

Problemin yeniliyi. Təqdim olunan iş təcrübəsi müasir məktəbdə də tətbiq oluna bilər.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Öz müəllimlərinin hörmət və nüfuzunun qorunub saxlanması baxımından ümumtəhsil məktəbləri məzunlarına köməyini göstərəcəkdir.

E-mail: prof.akif@mail.ru

Rəyçilər: *ped.elm.dok., prof. İ.H. Cəbraylov,*
ped.elm.dok. prof. H.H. Əhmədov

Redaksiyaya daxil olub: 06.03.2023.